

פי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבו לעשתו – שם משמואל לפרשת נצבים

דברים ל

- (ח) ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום :
- (ט) והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך בפרי בטןך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך :
- (י) כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמר מצותיו וחקותיו הכתובה בספר התורה הזו כי תשוב אל ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך :
- (יא) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחקה היא :
- (יב) לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה :
- (יג) ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה :
- (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבו לעשתו :

שם משמואל נצבים - שנת תר"פ

פי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבו לעשתו (דברים ל, יד). ויש להבין שלעולם המחשבה מוקדמת לדיבור פה, ואם כן הוה ליה למימר בלבבו ובפיו :

ונראה דהנה ברש"י (ד"ה פי קרוב אליך) שהתורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה, משמע דמפרש בפיו ובלבבו - תורה שבעל פה ותורה שבכתב. והענין שמיחס תורה שבכתב ללבבו אין הפירוש תורה שבכתב הכתובה על הקלף, אלא הכתובה על הלב כלשון הכתוב (ירמיה לא, לב) <כי זאת הברית אשר אכרת את בית ישראל אחרי הימים ההם נאם ה'> נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה >והייתי להם לאלקים והמה יהיו לי לעם<, עד שנעשה הוא והם דבר אחד והלב בעצמו יהיה תורה, ובודאי היא מדרגה גבוהה מאד, והוא יעוד לעתיד. וכן מצינו בדורות הראשונים שנקראים תמימי דרך (תהלים קיט, א, ובמדרש שקיימו את התורה עד שלא ניתנה,¹ היינו שלבם בעצמם היה כמו תורה להם וידעו מעצמם המצוות עד שלא ניתנו [ובודאי אין הפירוש בלבוש המצוות כמו שאנו מקיימין אלא כזוהר הקדוש (ח"א קס"ב. בס"ת) שיעקב אבינו בפיו המקלות קיים מצוות תפילין,² והיינו שידעו ענינה ורוחניותה של המצוה ועשו להן לבושים כמו בינת לבם, והדברים עתיקים]. והדרך לזכות למדרגה זו או אפילו בקצת ממנה היא דוקא על ידי יגיעה רבה והתעצמות בתורה שבעל פה, ובאמצעותה הגוף והשכל של האדם מתקדשים עד שיהיה ראוי שיהיו דברי תורה נבלעים בדמו וכמו קלף המעובד לכתיבת ספר תורה, וכמו שהגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה שעבוד לשמה בקלף לספר תורה רמז יש בו לעיבוד הלב עד שיהיה ראוי לקלוט דברי תורה, עד כאן דבריו.³ ועיבוד וזיכוך הלב הוא דוקא על ידי יגיעה בתורה שבעל פה. ומעתה מובן שהדברים כסדרן נאמרו, בפיו זה התעצמות בתורה שבעל פה ובאמצעות זאת יזכה ללבבו, היינו שיהיו דברי תורה נכתבים על לוח לבו :

1 **ויקרא רבה ב, י** : מן הבקר ומן הצאן ברוך המקום שספר עצמו עם הצדיקים הראשונים אדם העלה שור ע"ג המזבח שנאמר (תהלים סט) ותיטב לה' משור פר נח קיים מה שכתוב בתורה שנאמר (בראשית ח) ויבן נח מזבח לה' אברהם קיים את התורה כולה שנא' (שם כו) עקב אשר שמע אברהם וגו' שהוא עשה קרבן והקריב איל יצחק קיים מה שכתוב בתורה והשליך עצמו לפני אביו כשה זבוח יעקב קיים מה שכתוב בתורה שנא' (שם לג) ויתנו אל יעקב את אלהי הנכר וגו' יהודה קיים מה שכתוב בתורה שנאמר (שם לח) בא אל אשת אחיך וגו' יוסף קיים מה שכתוב בתורה שנאמר (שמות כ) כבד את אביך וגו' לא תרצח לא תנאף לא תגנוב לא תענה לא תחמוד עד שלא נתנה תורה להם והם עשו אותה מאליהן לפיכך אהבם הקב"ה אהבה גמורה והשוה את שמם לשמו הגדול עליהם הוא אומר (תהלים קיט) אשרי תמימי דרך >ההלכים בתורת ה'< (וגו') ואמר (דברים לב) הצור תמים פעלו ואמר (תהלים יח) האיל תמים דרכו :

2 **זוהר ח"א קסב ע"ב**, סתרי תורה : ויקח לו יעקב, בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח סטרא דימינא גוון חוור, לח סטרא דמים איהו, ולוז דא סטרא דשמאלא סומקא כוורדא, וערמון כליל דא בדא, וכלהו אחיד ימינא חוורא בגווייה וסלקא בהו, דכתיב מחשוף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטריין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא. מה כתיב בתריה, והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו', סתרא דסתריין לחכימי לבא אתמסר, בגו משריין עלאין קדישיין, אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין ואלין לבר, אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא, ומתקשרין בישראל בנין קדישיין לקודשא בריך הוא, ואלין אקרונ הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות עילא ותתא. בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות תפלין דרישא, ברהטים אתר דזוכתא לדיוורי תפלין, ומהכא נטלי נהורא וזיווא כל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא, כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדין אינון הוו מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכולא. ובגין כך אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישיין, לדרגין אחרנין דשאר עממין, כמה דאת אמר וישת לו עדריס לבדו ולא שתם על צאן לבו, עדריס אפריש ליה :

3 **שם משמואל כי תבוא - שנת תרע"א** : כי ענין כתיבת ספר תורה אמר כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה שהוא רמז למען יקבעו דברי תורה בלב האדם כענין (משלי ג' ג') כתבם על לוח לבך, עד כאן תורף דבריו.

ונראה שזה עצמו הוא הענין שקבעו לכל יום טוב מסכתא בפני עצמו. וכמו שהגיד כבוד קדושת זקני האדומו"ר הגדול מקאצק זצלה"ה שהחכמים גנזו האור של יום טוב בהמסכתא, עד כאן דבריו.⁴ ולפי דרכנו יתפרש שלקבל האור של יום טוב שיהיה קבוע על לוח לבו צריך שיהיה הלב מעובד ומזוכך ראוי לאותו האור, וזה משיגים על ידי התעסקות במסכתא של אותו יום טוב:

שם משמואל נצבים - שנת תרע"ב

יש ליתן טעם מה שאין מברכין חודש תשרי בשבת הקודמת.⁵ כי ענין מה שמברכין החודש הוא להמשיך מקדושת שבת לחודש. והנה בראש השנה (מוסף, זכרונות) אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך ופרון ליום ראשון, וכמו תחילת בריאת העולם שלא באה על ידי שום התעוררות, שהרי לא היה מי שיעורר, ולא היה נמשך בה משבת הקודמת, שהרי לא היתה שבת קודמת לה. ואף שצריך קידוש בית דין לעורר החודש, היינו מפני שבלעדי קידוש בית דין אין כאן ראש השנה כלל, ואין כאן פרון ליום ראשון, אבל כשנעשה ראש השנה על ידי קידוש בית דין, שוב אינו צריך לשום דבר ולא למשוך לו מקדושת השבת הקודמת. וזה לימוד לאדם שיתחיל לגמרי מחדש כאילו היום נולד ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב,⁶ אך על כל פנים צריך שיהיה בטל לגמרי מכל חושיו לרצון ה' יתברך, וכמו שאמרו ז"ל (תמורה ל"א, בשינוי לשון) אימת קגביל לבתר דבלה. וזהו כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה שנאמר מראשית השנה מרשית כתיב,⁷ והיינו על ידי מרשית באין לראשית:

שם משמואל וילך - שנת תרע"ב

הנה שבת זו האחרונה שבשנה, ויש לתקן בה מה שהחסיר בכל שבתות השנה דביקות ועונג שבת, וכאשר שבת זו היא בעונג ודביקות כדת ומתקן בה כל שבתות השנה, כל האורות מכל שבתות השנה כולם נקבצו באו בשבת זו. וזה שמפטירין בה שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי (ישעיה סא, י). וכעין זה יש לומר בכל שבת מתקנין בה כל ששת ימי המעשה, ועל כן כל האורות של כל ימי השבוע כולם נקבצו באו בה. וזה שאנו אומרים בזמירות (זמירות לליל שבת, כל מקדש שביעי) צדקתם תצהיר פאור שבעת הימים, ובתרגום בפסוק (ישעיה ל, כו) ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים מתרגם אור שבעת הימים כפל האור שבע פעמים, וכן פירושו כאן:

4 **שם משמואל תולדות - שנת תרע"ג:** כמו שאמר זקני זצלה"ה מקאצק שאור המצוה מונח במסכת שמדברת מאותה מצוה, ומוכן כשהלמוד הוא בהתלהבות מושכת אש אלקית אש אוכלה אש גם במצוה; **שם משמואל במדבר - שנת תרע"ג:** מה שהגיד כבוד קדושת זקני זצלה"ה מקאצק שחכמינו ז"ל גנזו האור של היום טוב במסכת, עד כאן דבריו.

5 **מגן אברהם או"ח תיז, א:** בשבת שלפני ראש חודש מברכין החודש חוץ מלפני ראש חודש תשרי דכתיב בכסה ליום חגנו...

6 על פי ישעיה סה, יז: כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב.

7 **בבלי ראש השנה טז ע"ב:** ואמר רבי יצחק כל שנה שרשה בתחלתה <ג"ש"י: ששאל עושין עמנו רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, כענין שנאמר, תחנונים ידבר כש (משלי יח) > מתעשרת בסופה שנאמר (דברים יא, יב): ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה) מראשית השנה מרשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית.